

**Reserapport Inga-Lill Nilsson
Karlstads universitetsbibliotek**

IFLA World Library and Information Congress

82nd IFLA General Conference and Assembly

13–19 August 2016, Columbus, Ohio, United States of America

137 länder fanns representerade, ca 3100 personer passerade dörrarna till World Library and Information Congress 2016. Deltagande från de nordiska länderna var som vanligt stort och jag hade nytta av de erfarenheter som Biblioteksförningens IFLA-nätverk delade med sig. Med deras tips och några övriga från Newcomers session var jag redo!

Jag har tidigare deltagit på några nordiska IFLA konferenser och på något satellitmöte. Skillnaden den här gången var att jag till stor del fokuserade på de seminarier som var relaterade till forskningsbibliotek och upphovsrätt.

Temat för årets konferens var: Connections, Collaboration and Community. Hur kan vi samarbeta, förändra och utveckla bibliotekens verksamhet för att bättre stå rustade för de förändringar som bland annat tas upp i IFLA Trend Report.

Copyright Matters!

Jag började med sessionen *Copyright Matters! Libraries and National Copyright Reform Initiatives* som gav ett globalt perspektiv på de upphovsrättsfrågor som påverkar biblioteken. Sessionen bestod av olika länders presentationer av lagstiftning, likheter och olikheter. Detta gällde främst undantagen för bibliotek och arkiv som är en förutsättning för att vi skall kunna sprida kunskap och kultur. Kenny Crews, som tidigare arbetat på Columbia University och en av USAs främsta experter på området, inledde med en presentation av flera studier som gjorts på uppdrag av WIPO/IFLA/Unesco.

Crews inledde med att förklara hur upphovsrätten relaterar till biblioteken och bibliotekens uppdrag. Syftet med upphovsrätten är att bidra till skapandet av nya verk och att de bevaras och kan spridas i samhället. Trots det så är det kanske inte likheterna vi först och främst tänker på utan mer de begränsningar som finns. Han gick igenom olika länders lagstiftning, vilka reformer som gjorts och vilka begränsningar och undantag som fanns för olika ändamål. I de länder det finns undantag är det

ändå stor skillnad mellan undantagen och i jämförelse med många andra länder har vi i Sverige lyckats få till stånd flera undantag som inte är självklara i andra länder. För att minska oklarheter i lagstiftningen och kunna hantera de nya frågeställningar som ökad digitalisering medför behöver vi sträva efter internationella lösningar.

Han avslutade med att beskriva de utmaningar som biblioteken och arkiv nu ställs inför:

- Anpassning till ny teknik
- Utökade bibliotekstjänster
  - Fjärrlån
  - Tjänster för användare med särskilda behov
  - Digitalisering för bevarande
  - Licensförfarande
  - Herrelösa verk
- Försäljningsmodeller och "digital konsumtion"
- Gränsöverskridande licenslösningar

Därefter följde presentationer från olika länder, Polen, Australien, USA, Myanmar och slutligen en presentation från WIPO som tyvärr blev alldeles för kort och det fanns heller inte tid för mer än en fråga som ställdes till Kenny Crews: vad skall vi satsa på för att få lagstiftning som är bättre anpassad till biblioteken och dess användare, finns det en bra modell? Svaret var att det finns många bra delar i olika länders lagstiftning och att man får försöka hitta de goda exemplen. Därför är det också viktigt att försöka få till internationella samarbeten och mer enhetlig lagstiftning.

Spännande var att höra vad Ma Mya Oo från Myanmar såg för utveckling av upphovsrättsfrågorna i ett land som blivit fritt efter 50 års militärstyre. Man har inte skrivit under Bernkonventionen istället regleras upphovsrätten av olika handelsavtal. Det fanns inget speciellt undantag för bibliotek men man verkade lyhörd för de behov som finns inom undervisning och forskning och där fanns flera undantag. Skyddstiden för upphovsrättsligt skyddade verk var endast författarens livstid + 30 år. Tillgången till internet och elektricitet är dock problem som hindrar tillgång och spridning av information. En lagöversyn pågår och Ma Mya Moo påpekade att det är viktigt för framtiden att biblioteken prioriterar kunskaper om upphovsrätt och kan vara delaktiga i reformarbetet.

Geidy Lung från WIPO pratade också om behovet av utbildning för att informera och kunna påverka våra politiker. De frågor som diskuteras nationellt kan även påverka WIPO och slutligen, allt är inte lagstiftning eller avtal, biblioteken behöver bli bättre på att utveckla partnerskap.

Jessica Coates, Copyright Law and Policy Adviser från Australien gav ett praktiskt exempel på samarbete med ett förlag, Australian Publishers Association, som i och för sig gällde marknadsföring av böcker för att kunna visa bokomslag men som ändå gett mersmak och en vilja till att finna nya samarbeten kring upphovsrättsligt skyddat material.

Jag lyssnade på ytterligare en session om undantag för bibliotek i upphovsrättslagstiftningen. Det var praktiska erfarenheter från olika länder i Latinamerika. Två bra inledningstalare, sedan fick vart och ett land presentera utvecklingen i sitt land. Gemensamt för de olika länderna var att det saknades viktiga undantag för biblioteken men engagemanget för att förändra situationen var desto större.

Vissa av presentationerna från *Copyright matters* ligger på CLMs sida, <http://www.ifla.org/node/10686>

Nyckelorden från dessa sessioner var: Utbildning, samarbete, goda exempel. De nyckelorden upprepades under flera andra sessioner, bland annat den som behandlade IFLAs trendrapport.

IFLA President's Session - Answering the Call to Action: How Might We Respond to the Challenges Presented in the IFLA Trend Report

Sessionen handlade om hur ett nytt informationsflöde och ny informationsteknik förändrar våra behov, hur olika aktörer kan komma till agera och hur internet kan komma att kontrolleras. Vilka är utmaningarna och möjligheterna, hur skall vi kunna försvara uttrycksfriheten och tillgången till internet och digitala informationsresurser. Föreläsarna reflekterade över trenderna och dess betydelse.

Mark Zurman, från stiftelsen Mozilla (ideell organisation som förespråkar ett öppet internet) pratade om att vi måste vårda internetns öppna möjligheter och vara mycket tydliga med våra behov. Vi behöver sträva efter att få en öppen diskussion om hur upphovsrätt och lagstiftning fungerar idag, eftersom den inte är anpassad till den digitala miljön. Vi behöver höja vår kompetens för att kunna informera om upphovsrätt som idag ingår i *Digital Literacy*.

Fred Von Lohmann från Google (Copyright Legal Director) fortsatte med upphovsrätts-spåret och sa delvis samma sak. Samlade pluspoäng genom att säga att Googles främsta mission liksom bibliotekens är att tillhandahålla information. Upphovsrätt är en av de viktigaste framtidsfrågorna. Problemet är att den balans? som fanns tidigare mellan upphovsrättsinnehavare och användare helt har rubbats pga. den digitala tekniken och att det finns fler producenter av information och kultur idag. Upphovsrättsinnehavarna har breda exklusiva rättigheter medan användarna får mycket begränsad och specifik tillgång.

Det behövs fler flexibla undantag. Principen för undantag bör vara att värna om den moraliska rätten och att det borde vara tillåtet att använda material så länge man inte skadar upphovsrättsinnehavaren eller använder materialet i ett felaktigt syfte. Biblioteken är en viktig del av ett ekosystem som påverkas av upphovsrätten. Vi måste skapa breda allianser, samarbeta med ex. förläggare och göra dem medvetna om våra behov.

Copyright and other Legal Matters (CLM) Advisory Committee

Jag deltog på ett av kommitténs Business meetings som observatör. Det var ett mer informellt möte där observatörerna bjöds in i samtalet. Mötet rörde huvudsakligen nästa års konferens och kommitténs sessioner. Det var positivt att se att CLM har ett mycket brett perspektiv och är engagerade i de flesta typer av upphovsrättsfrågor. Den viktigaste frågan är givetvis lobbyarbetet och kontakterna med World Intellectual Property Organization (WIPO), LIBER och EBLIDA. Det var glädjande att höra att Copyright education och de speciella behov som finns inom utbildning och forskning också prioriteras.

För att få en bättre geografisk täckning och bevakning av utvecklingen på området har man startat CLM Network, en intressegrupp för att stödja kommitténs arbete.

Studiebesök

Jag avslutade konferensen med att göra ett studiebesök på Ohio State University där vi besökte Billy Ireland Cartoon Library and Museum, The Research Commons och slutligen the Thompson Library. Det var intressant att se forskningsavdelningen The Research Commons som fungerade som ett forskarnav. I de alldeles nya och funktionsanpassade lokalerna möttes forskare, bibliotekarier, IT och andra som stöttar forskarna i olika stadier av forskningen. Partnerskapen och samarbetet var det som utgjorde kärnan i verksamheten. I lokalerna bokade man in möten för information om referenshantering, upphovsrätt, publiceringsstöd, projektansökningar, disputationer mm. Bibliotekarier från Thomson Library tjänstgjorde vissa timmar varje vecka på the Research Commons.

På Thomson Library träffade jag Sandra Enimin som arbetade som upphovsrättsexpert. Oavsett rättssystem så har vi liknande frågor och problemställningar. Det som är utmaningen är att vi närmar oss upphovsrätsfrågorna och jobbar aktivt med stödet till våra användare.

Sandra är aktiv i ett nationellt nätverk CAN, Copyright Advisory Network som nu återuppstått efter några år i dvala. Dit kan man vända sig med frågor eller för att använda någon av de resurser som finns listade. På <http://librarycopyright.net/> finns ett Forum där man kan gå in och se vilken typ av frågor det handlar om.

Jag vill avsluta med att tacka Svensk biblioteksförening för resestipendiet som gav mig möjlighet att delta på en mycket givande IFLA-konferens.

Inga-Lill Nilsson
Karlstads universitetsbibliotek